מסמך: מדענים צופים רוב פלשתיני, קיפאון בעלייה, אפשרות מלחמה נוספת

ישראל בשנת 2000

ישעיהו בן־פורת

שנת אלפיים איננה רחוקה. טרודים בבעיות היומיום, עם מבט נוסטלגי לתש"ח – כבר 40 שנה! – מי כאן מתפנה להביט קדימה ולשאול את עצמו איך נראה וכיצד נחיה בעוד 12 שנה – רק 12! – כאשר הספירה תחליף קידומת?

נכון שמדובר רק באירוע קלנדרי טכני, כשלעצמו נעדר מיטען מהותי. שנת 2000 לא בהכרח תהיה שונה מ־1999 וחילוף הקידומת איננו מבשר תחילת עידן חדש, שונה מקודמיו. ואף על פי כן, אולי מפני סמליותה העגולה, שנת אלפיים קורצת באופק עטורת הילה מיסתורית, כמו פתח אל עתיד בלתי נודע.

בלי קשר אל תורת הנסתר ואל היבטים מיסתוריים בלתי רציונליים, מדע חיזוי העתיד מתמקד בשנת 2000 ובעשירוניה הראשונים. עוסקים בו מומחי מדעי החברה והדמוגרפיה, סוציולוגים וסטטיסטיקאים. חיזוי שדה הקרב העתידי מעסיק אנפים במטה הכללי של צה"ל, וזרועות שונות במערכת הביטחון. עוד אמורים להתעמק בנושא קברניטי המדיניות שלנו או מי שמתמחדרים בתואר זה. מי מהם באמת עוסק בכך, זוהי שאלה פתוחה, שאין לנו מענה מוסמך עליה. הרושם הוא שמרוב הצעים שעומדים ליד החגה, שעתם אינה פנויה לראות את היער.

והיער המצטייר באופק, איננו מרנין. ההיפך מזה הנכון. תמונת העתיד קודרת. כי ככל שקרבים אל שוף המאה העשרים, הזמן אינו פועל לטובת ישראל. כל עוד, כפי שיבואר בהמשך, ישראל לא תשתחרר משליטתה בעם אחר. כיום הפלשתינאים עדיין מיעוט, לעומת רוב יהודי.

אחרי שנת 2000, הם יהיו כאן רוב. ואנו – המיעוט.

העובדיות, הניתוח, וחלק מן המסקנות שיובאו בכתבה, שאובים ממקורות אחדים. בראש ובראשונה מכנס ברמה אקדמית שהוקדש לנושא „בדרך לשנת 2000", ואשר נערך לא מכבר במכון ון־ליר בירושלים. תודתנו נתונה לאלוף הראבן, שהעמיד חומר זה לרשותנו. כן נסתייענו בדיון רלבנטי לעניינו, שנערך באחרונה באחת מוועדות הכנסת. בנושאים ספציפיים נזקקנו לעצות של מומחים לדבר.

חילקנו את הנושא לחמש סוגיות קריטיות לעתיד ישראל, במקביל לדגם הכנס הנזכר: הדמוגרפיה, העליה, קואליציות ערביות מלחמותיות, מלחמת איראן־עיראק, העוצמות הפועלות במלחמות הבאה ומחירה.

מדי חודש מתוסף בחבל עזה מספר תינוקות ערביים השווה לכלל האוכלוסיה היהודית שם

אין סיכוי לעלייה המונית — גם אם „יפתחו שערי בריה"מ, היהודים יעדיפו את ארה"ב וקנדה • יותר מ־80 אחוז מיהודי העולם חיים במערב והעליה משם היתה תמיד נמוכה • חיזוק יהודי אינו מעודד עליה

א. דמוגרפיה: סיכון גדול

דמוגרפיה, מדע סטטיסטי של האוכלוסיה, ראשית הוכמתה בעובדות ומספרים סטטיסטיים, ואין מנוס מזה.

המספרים המתייחסים למצב האוכלוסיה בעבר ובהווה חייבים להיות מדוייקים. מחקרו של פרופ' ארנון סופר, דיקן באוניברסיטת חיפה ויועץ למערכת הביטחון בתחום מקצועו, שמונח ביסוד פרק זה, מביא נתונים ותחזיות שמתבססים על הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

מן הדין להקדים ולקבוע, בעקבות פרופ' סופר, שתחזית כללי איננה נבואה. „היא מתבססת על תמונת מצב בנקודת זמן בעבר, תמונת מצב בנקודת זמן בהווה, ועל התהליכים והמגמות שחלו בין שתי נקודות הזמן הללו. על פי המגמות המסתמנות מנסה התחזית להצביע על התפתחויות צפויות בעתיד הלא רחוק".

הנסיון ההיסטורי מלמד כמובן, שייתכנו תתפוכות בלתי צפויות ההופכות את התחזיות על פיהן: מי יכול היה לצפות את מפרי השואה, מי חזה כמה יהודים יעלו לארץ ערב הקמת המדינה ובשנות קיומה הראשונות. בתחום אחר: מי חזה את משבר הנפט הבינלאומי, את האמרת המחירים ואת נפילתם כעבור תקופה קצרה יחסית?

הכלל האמור חל כמובן גם על התחזיות שלהלן, שכל אחד רשאי להתייחס אליהן ולפרש אותן על פי הבנתו, השקפתו או נטיית לבו. פסימיסטים יאמרו, שהמצב יותר גרוע, אופטימיסטים ייאחזו במעשי נסים בעלים מאיתנו ויכפרו בתחזית. מומלץ לבחון אותה בראש פתוח ובשפיות הדעת, ולהישאר צמוד למציאות ככל שרק ניתן.

מה אומרים המספרים, מה אומרת התחזית?

האוכלוסיה בא"י
(במיליונים)

	1985	ב־%	2000	ב־%
יהודים	3.5	62.5	4.25	55
ערבים בישראל	0.75		1.18	
ערבים ביו"ש	0.83		1.5 – 1.1	
ערבים ברצועה	0.54		1.0 – 0.9	
ס"כ ערבים	2.12	37.5	3.7 – 3.2	45

המשמעות הבולטת והמכרעת של התחזית הזו מסתכמת בשלוש קביעות ברורות:

● בשנת 2000, בארץ־ישראל בין הים לירדן, יהיו יחסי האוכלוסיה היהודית לעומת האוכלוסיה הערבית בשיעור 45:55.

● באותה שנה, יחסי שתי האוכלוסיות בגבולות ישראל (כקו הירוק), יהיו בשיעור 22:78. ההבדל נובע מכך שערביי ישראל עברו את שלב התמודה הדמוגרפית ונמצאים בירידה מהירה של הריבוי הטבעי, בעוד שערביי יו"ש והרצועה עדיין לא הגיעו לשלב, והריבוי במיגזר זה ייילך ויגדל בשנים הקרובות.

● מעבר לסף שנת 2000, נתקדב לרגע שבו בארץ־ישראל יהיה שוויון בין שתי האוכלוסיות. לא קשה לחזות שהחל מן העשור השלישי או הרביעי, ב־2030 או 2040, מספר הערבים בא"י יעלה על מספר היהודים.

כדי להמחיש את התהליכים שמתרחשים מתחת לאפנו, שרק מעטים נותנים על כך את דעתם, נביא סידרה קצרה נוספת של נתונים ותחזיות, השאובים כולם מעבודת מחקר המוגדרפי וסוציולוגי, שהושלם לא מכבר ברצועת עזה, ונושא את השם „חבל עזה עד שנת 2000".

בסוף 1986 היו בחבל עזה קצת יותר מ־600 אלף תושבים. האוכלוסיה היהודית מנתה כ־2500 נפש.

הגידול השנתי נטו באוכלוסיה הערבית בחבל נאמד ב־3.2% עד 3.9% לשנה, לעומת 1.9% בישראל.

ב־'86 נולדו בחבל כ־26 אלף תינוקות, כלומר פי עשרה מכלל התושבים היהודים; ואם תרצו, פירושו גם כי מדי חודש מתוסף בחבל מספר תינוקות ערביים השווה לכלל האוכלוסיה היהודית שם. מספר זה ייילך ויגדל על פי התחזית, מכיוון ששיעור תמותת התינוקות הוא בירידה מתמדת מאז '67: מ־150 לכל אלף לידות ב־'67, השיעור ירד ל־33 לכל אלף, השנה.

אוכלוסיית החבל צעירה: כ־60 אחוז מתחת לגיל 19, וכ־77 אחוז מתחת לגיל 29.

בשנת 2000 תמנה האוכלוסיה הערבית בחבל בין 960 אלף למיליון ו־53 אלף נפש.

אם יתממשו כל תוכניות ההתיישבות בחבל, בשנת 2000 האוכלוסיה היהודית תמנה 30 אלף נפש, במקרה הטוב ביותר. בתנאים אלה שיעור היהודים בחבל יעלה מ־0.4% היום, ל־3% לערך בשנת 2000.

מה יוצא מכל הנתונים והתחזיות? כיצד יש לפרשם כשהמבט צופה לשנת 2000?

פרופ' ארנון סופר מדליק אור אדום ומתריע: „הבעיה הדמוגרפית מהווה את הסיכון הגדול ביותר לאושיות המדינה היהודית־ציונית, ומחייבת החלטות מדיניות אמיצות וקשות כדי לקדם את פני הרעה בטרם יהיה מאוחר מדי".

בתנאים שתוארו לעיל, מה יהיו היחסים בין שני העמים החיים בארץ־ישראל?

פרופ' סופר: „אפשרות אחת היא שישראל תתמיד כמדינה דו־לאומית שבה בשנת 2000 שיעור היחסים בין יהודים לערבים יהיה 45:55. אפשרות זו מובילה לשתי דרכים:

● להעניק לערבים ביו"ש וחבל עזה מעמד של אזרחים שווי זכויות, ואז תחדל ישראל להיות מדינה יהודית (ראה לעיל: מעבר לשנת 2000 צפוי רוב ערבי לעומת מיעוט יהודי);

● להמשיך לשלוט בכוח באוכלוסית השטחים, שבעוד 12 שנה תמנה שני מיליון נפש. „גם אם רק אחד מכל אלף מהם לא ישלימו עם מה שהם תופסים ככיבוש ישראלי, אנו מועדים להסלמה הולכת וגוברת ביחסים, תוך שימוש הולך וגובר באלימות משני הצדדים, וסכנה של דיידוד המצב תוך עשור אחר לכלל מלחמת אזרחים".

על רקע תחזית קודרת זו אולי יוכנו עכשיו ביתר בחירות מגמות מנוגדות המסתמנות באחרונה אצלנו: מצד אחד, רעיון הטרנספר, העברה מסיבית של פלשתינאים מן השטחים אל ארצות ערב השכנות; רעיון לא מעשי, לא מוסרי ולא הומני, ובוודאי לא בר־ביצוע על רקע בינלאומי. אף על פי כן הוא זוכה לתהודה חיובית בחוגי ימין קיצוניים, המודעים היטב לבעיה הדמוגרפית החמורה ומחפשים לה פיתרון.

מצד שני, הנסיון הנואש כמעט מצד חוגים מתונים, ובראשם מ"מ ראש הממשלה שמעון פרס, להחיות בכל מחיר את תהליך השלום, כדי לשים קץ, מהר ככל האפשר, לשליטת ישראל במספר גדל והולך של ערבים, וכדי להבטיח את אופיה היהודי־ציוני של ישראל.

מצד שלישי, וגם זה הדי כל כך מובן על רקע התחזית, ההתעוררות בחוגים פלשתינים מסוימים, שאומרים „אדרבה, ספחו את כל השטחים, רק העניקו לנו זכויות אזרח שוות". הם יודעים על מה הם מדברים. הם מודעים לתהליך הדמוגרפי.

יישנו רק גורם אחד שיכול להפוך על פיה את התחזית שהוצגה לעיל, ולהביא את הישועה: גורם העליה.

ב. עליה: גלים חלשים

מה תהיה עוד עליה המונית, כמו בעשור הראשון לקיום המדינה?

משיב על כך פרופ' סרג'יו דה לה פרגולה, מהמכון ליהדות זמננו באוניברסיטה העברית, באורח חד־משמעי: „לא".

ואלו הסיבות לתשובתו השלילית, שמקובלת, דרך אגב, גם על מומחים אחרים, להוציא תועמלנים ציונים מקצועיים שרגילים להפריח סיסמאות שאין

לחן אחיזה במציאות: להוציא גורמים קנאים, שאמונתם בעליה ההמונית העתידה לבוא, בלתי רציונלית, ואיננה עומדת במיבחן ההגיון:

● מאז קום המדינה אנו עדים לתופעה חוזרת על עצמה של גלי עליה הולכים ונחלשים, לעומת הגלים הקודמים:

● הולך ונחלש שיעור ההגירה של יהודים בעולם, ממנוצע של כ־60 אלף לשנה בין 1950 ל־1980, לממוצע של כ־30 אלף בעשור הנוכחי. במקביל יורד שיעור המהגרים העולים לישראל. בשנים הראשונות למדינה הגיע שיעור העולים ל־50 עד 70 אחוז מכלל ההגירה היהודית. עתה ירד השיעור מתחת ל־50%, ומסתכם בעליה של 10־20 אלף לשנה.

● העליה מארצות המערב היתה תמיד בשיעורים נמוכים. כיום יותר מ־80 אחוז מיהודי העולם חיים במערב.

● הנטיה ההיסטורית של היהודים בעולם היא להתרכז במדינות מפותחות, בעלות רמת חיים והכנסה גבוהה, ומאופיינות על ידי תפוקה תעשייתית והשקעון גבוהות במוסדות השכלה, במחקר ובפיתוח. מבחינה זו, מיקומה של ישראל בא על ביטוי בכך שמהגרים אליה מפדינות יותר ענינות, ומהגרים ממנה (יורדים) אל המדינות היותר עשירות:

● ישנה ויקה חזקה בין רמת החופש הפוליטי בארצות המוצא, לבין מיעוט העליה מהן לישראל: ככל שרמת החופש גבוהה יותר. כן מתמעט שיעור העליה;

● במקומות רבים מתחוקת ההכרה באפשרות קיומם של חיים יהודיים בגולה, כתחליף לישראל, תוך שמירת זיקה לישראל: הירידה מישראל מחלישה את הנטיה לעלות אליה;

● לחיבור היהודי בגולה יש השפעה מעטה על עידוד הרצון לעליה;

● למעלה מ־80% מיהודי העולם משתייכים למעמד הצווארון הלבן. עיסוקם המקצועי איננו הולם את צרכי המשק הישראלי בייצור, תעשיה, חקלאות, ביטחון. קלוש הסיכוי שיהודים, במספרים גדולים, יגלו נכונות להחליף מקצוע בבואם לישראל:

● הנסיון מלמד כי מארצות המצוקה עולים בתחילה יהודים שנטייתם מראש היתה לעלות. במהשך הולך וגובר שיעור היהודים שהמהגרים לארצות אחרות;

● אשר לעליה מבריה"מ, סבור פרופ' דה לה פרגולה, כי ישנו דימיון מיבני ניכר בין היהודים שם ליהודים במערב. על כן יש לדעתו לשער שגם לגביהם יפעלו אותם המניעים בנוגע להגירה ולעליה. יחד עם זה אפשר להביא בחשבון אפשרות של עליה יותר אינטנסיבית מברה"מ, גם וכאשר שעריה ייפתחו להגירה גדולה.

ראוי להביא כאן מידע מסויים שלא עמד לרשות המלומד שניתוחו ומסקנותיו הובאו לעיל, והמתייחס לשיחה רציונית שנערכה לא מכבר בין גורם מוסמך ישראלי עם גורם סובייטי מדרג בכיר. „גם אם נפתח את השערים לרווחה, אמר הסובייטי, המוני היהודים לא יהגרו לישראל, אלא לארה"ב ולקנדה. אנו מעריכים שלישראל לא יעלו יותר מ־30 אלף".

ההערכות הרווחות אצלנו, מן הסתם אופטימיות יותר. אך איש, מבין אלה שמחזיקים את האצבע על הדופק, איננו משלה את עצמו כי צפויה לנו בקרוב עליית מאות אלפים מבריה"מ.

המסקנה המסתמנת עגומה: אין לראות בעליה גורם רציני לגידול האוכלוסיה היהודית בישראל. בענין זה צריך לסמוך באמת רק על עצמנו, על גורם הריבוי הטבעי.

ג. קואליציה ערבית: אפשרית

קואליציה מלחמתית של מדינות ערביות נגד ישראל היא המצב הקשה ביותר ישראל. מחירה, בעיקר במספר החללים, הכבד ביותר. ב־40 שנות קיומנו, נהרגו כ־10 אלפים ישראלים בשלוש מלחמות נגד שלוש קואליציות ערביות שקמו נגדנו: במלחמת השיחרור ב־'48, בששת הימים ב־'67, וביום הכיפורים ב־'73.

מאז הקואליציה האחרונה, ב־'73, עברו 14 שנה, ולכאורה לא נשקפת סכנה שבקרוב תתחדש קואליציה ערבית שתפתח במלחמה נגדנו. קואליציה כזו לא תתכן, אם בבסיסה לא עומדות מצרים, סוריה וירדן, עם או בלי צירוף עיראק. והרי מצרים כרתה שלום איתנו, והיא מחוץ למעגל המלחמה: עיראק רתוקה למלחמה נגד איראן וירדן איננה מצטיירת כיוזמת או מצטרפת למלחמה נגד ישראל.

רק לסוריה יש ככל הירוע עניין במלחמה נגד ישראל, והיא מתכוננת לקראתה באינטנסיביות. אך קשה להעלות על הדעת שתצא למלחמה לבדה, מה ששום מדינה ערבית מעולם לא עשתה עד היום.

הווהי איפוא בשורת התחזית, לא עוד קואליציה ערבית מלחמתית נגד ישראל?

לא בהכרח. השיב אלוף הראבן, בהרצאה שנשא בדיון בירושלים. שאלת המפתח היתה בעבר ותהיה בעתיד מהו סף הבלתי־נסבל למנהיגים הערביים מבחינת מעשיה של ישראל. לשון אחרת: מה בלתי נסבל בעיני הערבים שעלול לדחוף אותם לחידוש מלחמה משותפת נגד ישראל?

הראבן מצביע על שורה של גורמים, שצירופם עלול להביא לסיטואציה הנידונה:

● חיזוק קנאי האיסלאם, הפונדמנטליסטים, בארצות השכנות:

● היידרדרות ביו"ש ועזה עד כדי מרי ומלחמת אזרחים:

● סחף ביחסי מצרים־ישראל, ושלילת הלגיטימיות של מצב השלום בעיני המצרים:

● פגיעה קשה על ידי יהודים במקומות הקדושים לאיסלאם, כמו המסגדים על הר הבית;

● הסלמה כתוצאה מפיגוע חבלני קשה ביעד יהודי, ותגובה קשה של ישראל.

התתכן איפוא עור קואליציה נגדנו?

מסכם הראבן: „בשנים הקרובות, קרוב לוודאי שלא. אך אם התהליך המדיני ייפסק, המלחמה במפרץ תבוא אל קיצה, אזי תיפתח תקופה שבה מאורע חמור מאוד או הצטברות של אירועים, עלולים ליצור מצב בלתי נסבל, אם למדינות ערב אם לישראל. עד שנת 2000 בוודאות אפשר להניח שלפחות חלק מהמרכיבים את מציאות עולמנו הנוכחית, יתהפכו, ואיש אינו נביא לומר באיזה כיוון יתהפכו".

השאלה מה ישראל יכולה וצריכה לעשות כדי למנוע היווצרות קואליציה ערבית מלחמתית נגדה, היא שאלה פוליטית, והתשובה עליה פוליטית.

אחת התשובות האפשריות היא חיזוק השלום עם מצרים, מפני שזה שומט אבן־יסוד מקואליציה ערבית; המשך תהליך השלום במגמה להגיע למו"מ עם ירדן, ולמציאת דרך לפתרון הבעיה הפלשתינית, שמוזכר אבן שניה, והיא ככל הנראה האבן המכריעה, כדי למנוע מלחמת קואליציה ערבית נגד ישראל, בעתיד הנראה לעין.

ד. איראן־עיראק: בגדד נוטרת

מלחמת איראן־עיראק נכנסת כבר לשנתה השמינית: המלחמה הארוכה והיקרה ביותר, בכוח אדם, באבידות, במשאבים כלכליים, בהיסטוריה המודרנית של המיזרח־התיכון.

עד היום, יותר מחצי מיליון הרוגים. כשליש מהם, 130 אלף ויותר, בצד העיראקי. פירושו, בערך הרוג אחד מכל 12 חיילים שהרתו בצבא עיראק מתחילת המלחמה, בספטמבר '80, עד היום, וכמעט אחוז אחד מכלל אוכלוסיית עיראק. לכך יש להוסיף, בצד העיראקי בלבד, כרבע מיליון פצועים.

מומחים לנושא, כמו ד"ר אמצייה ברעם, מהחוג למיזרח התיכון באוניברסיטת חיפה, טוענ שעיראק קרובה מאוד למיצוי כל משאביה האנושיים. מאז '82, עיראק מצויה במשטר צנע חמור, לעתים חסרים לה מצרכי יסוד, רמת החיים ירדה, המחירים עלו, בלי פיצוי הולם במשכורות.

על אף תאור זה, איש אינו מתיימר להסיק ממנו מתי וכיצד תסתיים המלחמה.

על יסוד נתונים, חזיות ולא מעט ספקוליצות אינטלקטואליות, הנסמכות על בסיון והצבר וניתוח ערכני של המצב, מומחים מנסים להשיב לפחות על שאלה כיצד תנגג עיראק בעתיד, אחרי המלחמה, ביחסה לישראל ולעימות הישראלי־ערבי.

שאלה זו מתקשרת בהכרח לנושא הקואליציה הערבית שנידון בפרק הקודם. השאלה היא איפוא מה יהיו נכונותה ויכולתה של עיראק להתערב באופן אפקטיבי במלחמה כללי־ערבית נגד ישראל? כן יש להביא בחשבון את הנסיון שצבא עיראק רכש במלחמתו נגד איראן, ואת גידול פוטנציאל עוצמתו. צבא זה מונה היום כ־40 דיווזיות.

תשובת ד"ר ברעם, בתמצית – המלחמה עשויה להסתיים באחת משתי הדרכים:

● הקמת משטר חדש בתנגאה שיעית, עם זיקה למשטר השיעי באיראן, ולמשטר הבעת' בדמשק.

המחיר הכבד מאוד שישלמה עיראק במלחמה, עשוי להניע אותה להשקיע אחרי המלחמה את עיקר מאמציה בשיקום. „יהיה קשה למשטר", אומר ד"ר ברעם, „לשכנע את הציבור שלו לפנות נגד ישראל כדי לסייע לסוריה, שנועצת היום סכין בגבה של עיראק. יהיה קשה גם לשכנעם להוסיף ולהקריב באיזושהי חזית כלל־ערבית רחוקה, לאחר שקרבנם המתמשך במפרץ לא זכה להערכה מתאימה".

ואף על פי כן, מניעים אידיאולוגיים עשויים להכריע בעד מעורבות צבאית במלחמה נגד ישראל. על זה יש להוסיף שעיראק לא סולחת לנו את אספקת הנשק לאירן של חומייני, ולא תסלח לנו את הפצצת הכור האטומי ליד בגדד.

מסכם ד"ר ברעם: „התקווה שעיראק, אחרי המלחמה, תמנע היווצרות מחורשת של חזית מיזרחית, מופרכת לחלוטין. פרישה מוחלטת של עיראק אינה אפשרית. אם בתוך שנים אחדות לאחר המלחמה, יתפתח עימות ערבי בולל נגד ישראל, לא תוכל עיראק להישאר מחוץ למחנה".

ה. המלחמה הבאה: הקשה ביותר

המלחמה הבאה, מלחמה נוספת בין ישראל וקואליציה של ארצות ערביות, איננה גזירה שמיים. אך זאת אפשרות שחייבים להביא בחשבון. המטה הכללי של צה"ל, מערכת הביטחון, כל הגורמים שעוסקים בחיזוי העתיד, אומנם מביאים אפשרות זו בחשבון.

ייתכנו מודלים שונים של המלחמה הבאה, בחזית אחת או בכמה חזיתות, נגד צבא ערבי אחד או צבאות אחדים ומתואמים.

לשם הדגמה, אנו נוטלים כאן מודל שנבחר על ידי אלוף (מיל.) אברהם רותם, לשעבר ראש מה"ד, בהרצאה שנשא לא מכבר: „המלחמה הקשה ביותר לישראל, נגד קואליציה של מספר מדינות, רב־חזיתית ובוללת". רותם הדגיש, וחובתנו לחזור על כך, שהנתונים והמספרים, עליהם ביסס את התחזית שלו,

(המשך בעמוד 18)

המלחמה הבאה תכוון לעיר־יער הביטחון הלאומי של ישראל, להכאבה מירבית, וללחץ מדיני

הנתונים הסטטיסטיים מצביעים: ב־2030 או 2040, מספר הערבים בישראל יעלה על מספר היהודים • האוכלוסיה הערבית בחבל עזה תמנה כמיליון ו־53 אלף נפש והיהודית, במקרה הטוב, 30 אלף נפש

במלחמה הבאה יהיו לישראל 6000 עד 7000 הרוגים, וכ־20 אלף נפגעים, בחזית ובעורף • היא תימשך כ־20 יום ותתחיל בהתקפה ערבית לתוך עומק בחזית המיזרחית

נתן ברון

הגברת עם הנחש

המתח הזה עוד יהרוג אותנו. בכל יום חמישי אנו ממתינים לבואו של מישהו – ועד הרגע האחרון לא ברור מה יקרה. בשבוע שעבר חיכינו לאידה נודל, והכל נגמר בשלום (פחות או יותר – אם לא נתייחס לטקסים הפרובינציאליים והמביכים בשדה התעופה). והיום – למי אנו מחכים? לצ'יצ'ולינה, כמובן.

כאשר תקראו את השורות הללו כבר תדעו אם אכן נחתה כאן הגברת מרומא, מה לבשה, מה לא לבשה, מה עשתה ומה לא עשתה. ואם אכן תגיע – נוכל כולנו להתבונן בתופעה הזאת.

אפשר, כמובן, לגחך ולחייך ולצחוק ולספר בדיחות על כוכבת הפורנו מאיטליה, שלפתע מצאה את עצמה במרכז ההתרחשויות בארצה, וגם מחוץ לארצה. אפשר לבטל את כל העניין ולומר שאין בו כלום, ושהכל שטויות, ובכלל, מה כל הסיפור.

אבל, נדמה, שמאחורי החזות החיצונית של צ'יצ'ולינה מסתתר משהו אחר, לא מצחיק ולא מגוחך.

□□□

צ'יצ'ולינה, אם לפשט את העניין, עושה צחוק מכל המוסדות המכובדים, שכולנו התרגלנו לכבד אותם ולהסתכל עליהם ביראת־כבוד. הפרלמנט, הממשלה, המערכת הפוליטית, בעלי התפקידים – כל הגופים והאנשים הללו נראים לאדם ברחוב כמשהו מורם־מעם, שיש להתייחס אליו ביחס מיוחד. באה גברת אחת, בלונדינית, חולצת שד בשוק המרכזי של רומא או נאפולי – ובבת־אחת מוכיחה עד כמה כל העניין מצחיק ומגוחך.

לפתע, אפשר להתחיל לחשוב בכיוון כזה: מה כל הסיפור של אותם אישים נכבדים, הנוסעים להם במכוניות גדולות עם וילונות מסביב, ואשר תמיד מקיפים אותם עוזרים ויועצים עם תיקים ומסמכים? מיהם כל האנשים הללו, בעצם? לכל אחד יכולה להיות תשובה משלו לשאלה, אבל לצ'יצ'ולינה הדבר ברור: אלה אנשים כמוני וכמוך, עם אותן חולשות ואותן בעיות, שיד המקרה, האמביציה והכשרון הביאו לאן שהביאו. אבל בשורש העניין, – הם לא השתנו במאומה.

צ'יצ'ולינה אינה חוששת מהם, להיפך: היא מעזה כלפיהם פנים – ויש לכך, כנראה, סיבה טובה. אם נכונות השמועות מאיטליה, ואם נכונים הסיפורים שמגיעים משם – הרי שאת חלק מן הנכבדים הללו היא מכירה, אחרי הכל, באופן אישי ואינטימי ביותר. לה הם לא יכולים לספר סיפורים על כוח ועוצמה וכושר־ההחלטה ועמידה בלחצים. היא יודעת את האמת, ואת כל האמת. אז ממה יש לה לחשוש?

לכן, כאשר היא יושבת לה בפרלמנט האיטלקי ומסתכלת מסביב – למה שלא תצחק קצת מכל העניין ותעשה איזו מהומה קטנה?

□□□

אם לומר את האמת, הגברת הזו נראה לי כאשה פיקחית למדי, סוחרת ממולחת, אשת־עסקים, נחושה בהחלטתה ומוכנה לקחת סיכונים. אני חייב גם להודות, שהתשובות שלה לראיונות הרבים עמה, המתפרסמים בכל העולם – הן, בדרך כלל, תשובות נבונות, עוקצניות, המתובלות בחוש הומור מוצלח למדי.

אני נשמע מתפעל מדי מגברת שקנתה את פירסומה בסרטים פורנוגרפיים? אולי. אבל מדוע לחשוב, שאשה כזאת חייבת להיות מטומטמת? מה שקרה לצ'יצ'ולינה במהלך החודשים האחרונים מוכיח, שהיא קורצה מחומר אחר לחלוטין, הנוגד את הדיעות הקדומות (הגבריות, בעיקר, אבל גם הנשיות) בקשר לאישיותה ולמנת־המישכל שלה.

מכל התמונות של צ'יצ'ולינה שפורסמו בעיתונות מצאה חן בעיני במיוחד זו שהראתה את חברת הפרלמנט אילונה סטאלר (שמה האמיתי) פוסעת לעבר בניין הפרלמנט האיטלקי עם פתיחת המושב הראשון בו השתתפה.

היא לבשה, אם אינני טועה, חליפה כהה, חולצה לבנה, עניבה, נעלי־עקב תואמות והחזיקה בידה תיק־מנהלים מהודר. שערותיה היו עשויות היטב, היא ענדה תכשיטים מעטים בלבד וכל חזותה אמרה רצינות וכובד־ראש. בשום פנים ואופן היא לא נראתה שונה מכל אשת־קריירה אחרת, ברומא, בניו־יורק – או בתל־אביב.

אבל, בזווית הפה ראיתי החיוך הממזרי, האומר: אוקיי, אני משחקת את המשחק שלכם, ג'נטלמנים, ועוד נראה מי ינצח. עכשיו אני מוכיחה לכם, שהכל נמצא רק בראש. אני מתלבשת כפי שמצפים מחברת פרלמנט מכובדת – אבל כולכם יודעים שבעוד כמה שעות, על במת מועדון זה או אחר, או בקלטת וידיאו, תראו אותי בלבוש אחר, בפוזה אחרת – ובחברה אחרת: לא בחברת חברי פרלמנט נכבדים, אלא בחברת אנשים אחרים (גברים, נשים) ובחברת חיות אחרות (כלב, סוס, ומה לא). ואל תשכחו חלילה את הנחש.

□□□

צריך להתייחס אל צ'יצ'ולינה כאל בדיחה – אבל בדיחה מוצלחת. אין ספק, שהיא אישית הצליחה להעביר את המסר שלה: הכל שטויות, אל תיקחו שום־דבר ברצינות. הכל עובר, בואו נעשה חיים משוגעים.

הצרה היא, שיש אנשים שלוקחים אותה יותר מדי ברצינות. אם ח"כ אברהם שפירא מדבר על כך שהיא תביא לישראל את „דור המבול" ושבעקבות ביקורה תבוא עלינו שואה מוסרית – צריך להרהר מה קורה לאיש חכם כמוהו, שאינו מבין בדיחה טובה. הרי עצם הדרישה לאסור את בואה – היא שמקנה לכל ה„ביקור" הזה את החשיבות ואת הפירסום.

למה לאסור את ביקורה של צ'יצ'ולינה? למה לא לתת לה להופיע בפני קהל המעוניין בכך? מה האסון? היו בארץ – כך מדווחים לי יודעי־דבר – מופעים הרבה יותר נועזים והרבה יותר „מתקדמים" מזה של צ'יצ'ולינה. ועם כל הרצון לשמור על טוהר המידות במדינה – לא נראה שהגענו אל המצב שהיה, לא עלינו, ב„דור המבול".

מי שרוצה ללכת לראות את צ'יצ'ולינה – שיערב לו ויבושם לו. אם מישהו מוכן לשלם כסף כדי לראות את הגברת באקשן – בבקשה.

אני, אם אתם רוצים לדעת, לא הולך לראות את צ'יצ'ולינה, לא בכסף ולא בחינם. לא ראיתי סרטים שלה, ואין לי שום עניין בכך. הגיל, כנראה, הגיל.

ישראל בשנת 2000

(המשך מעמוד 7)

שאובים כולם ממקורות גלויים, בעיקר פירסומי המכון ללימודים איסטרטגיים באוניברסיטת תל־אביב.

במלחמה כזו, מטרת הערבים תהיה, לדעת רותם, מוגבלת באורח מפוכח לשטחים מצומצמים, כאשר ההישג האמיתי מכוון לעירעור הביטחון הלאומי של ישראל, להכאבה מירבית, וללחץ שיחיש ויזרז תהליך מדיני, או להיפך, ללחץ שיקטע את התהליך.

ואילו ישראל, מטרותיה יהיו מוגבלות עוד יותר, ובראש כולן השמירה על הקיים, הנסיון לגבות מחיר מירבי מצד האויב, ולגמור את המלחמה בתנאים שיאפשרו להגיע להסדרי ביטחון נוחים.

הנחה נוספת: המלחמה תימשך כ־20 יום, היא מתחילה בהתקפה ערבית לתוך שטח ישראל בחזית המיזרחית, והיא נגמרת בהתקפה ישראלית בתוך שטח המדינות השכנות במיזרח.

סדר הגודל המשוער של כוחות האויב, בכל החזיתות, ינוע בסביבות 800־900 אלף איש. בחזית המיזרחית בלבד, בהנחה שעיראק מקצה למלחמה 10 עד 15 אחוז מעוצמתה, יתרכזו 6000 עד 7000 טנקים, 3000 תותחים, 1000 מטוסים, 200 מסוקי קרב, וכ־50 משגרי־טילים שיהיו מסוגלים לפגוע בערים ובמרכזים בישראל מבלי להיכנס לפירוט נתונים חסויים, נסתפק בציון הכללי של יחסי הכוחות המשוערים בין ישראל והאויב: בכוח־אדם – 4:1, בטנקים – 3:1, באוגדות – 3:1, במטוסים ומסוקי קרב – 3:1.

כמות אדירה זו של כלי נשק וכוח־אדם, כאשר מטבע הדברים שדה הקרב מצומצם, עלולה להגביל את כושר התימרון, הנחשב ליתרונו הגדול של צה"ל במלחמות הקודמות. נסיון הפריצה דרך מערכי אויב מסיביים וצפופים יהיה כרוך בקשיים ובאבידות כבדות.

כן יש לקחת בחשבון מה שאלוף רותם מכנה „פריצת המחסומים של ריסון מרצון". בלשון ברורה: השימוש האפשרי באמצעי לחימה שלא נעשה שימוש בהם במלחמות הקודמות. למשל שימוש בגזים, שכבר קיבל מעין לגיטימציה לאור מה שקורה במלחמת איראן־עיראק, וכן באפגניסטאן. ידוע שיש בידי הערבים, כולל סוריה, טילי קרקע־קרקע, שמסוגלים להעביר סוג הנשק הנידון גם למרכזי אוכלוסיה בארץ. ומי לידינו יתקע כי ברגע קריטי מבחינתה, סוריה לא תתנער מגורם הריסון העצמי, ולא תעשה שימוש גם בנשק קטלני מסוג זה?

זה מביא אותנו אל התחזית הרגישה והקודרת ביותר, תחזית מחיר המלחמה.

„העובדה שלא מדברים על זה איננה אומרת שלא יודעים את זה", אומר רותם. כוונתו, יש להניח, לפיקוד צה"ל, לאחראים על מערכת הביטחון, למקבלי ההחלטות בדרג המדיני.

שיעור האבידות החזויות נקבע בדרך כלל, בצורה די שרירותית, על יסוד נסיון העבר. במלחמת קדש היו לצה"ל 230 הרוגים, במלחמת ששת הימים – 810, ביום הכיפורים – 2680. זה מביא לתחזית המחרידה של 6000 עד 7000 הרוגים, וכ־20 אלף נפגעים, בחזית ובעורף.

בצד הערבי, על פי תחזית שנשענת על אותם קריטריונים, יהיו לא פחות מ־30.000 הרוגים, ו־100.000 נפגעים.

לעומת תחזית קודרת זו, מה ערך יש להנחה כי מחיר ההצטיידות מחדש של צה"ל, אחרי מלחמה מן הסוג המתואר, יעלה על 5 מיליארד דולר?

ואולם, כאמור לעיל, המלחמה הבאה איננה גזירה משמיים. חובת ההנהגה המדינית, למנוע אותה. בשביל זה היא נבחרה.

■ ■ ■

מכל האמור לעיל, למעשה מכל פרקי התחזית של ישראל לקראת שנת 2000, עולה תמונה של מציאות קשה. הסיכון הדמוגרפי המוחשי, מיעוט העליה, הקמה אפשרית של קואליציה ערבית מלחמתית, ומחיר המלחמה הבאה. תמונה זו מחייבת לימוד ומחשבה, ובחינה מחודשת של כל האופציות המדיניות שיקבעו את עתידנו.
כבר נאמר בראשית הדברים, שכל אחד רשאי להתייחס אל התחזית ולפרשה כראות עיניו, על פי השקפותיו ונטיות לבו. אך מן הנתונים הבדוקים, המונחים ביסוד הדברים, אסור להתעלם.

המפולת, כל השאלות

(המשך מעמוד 2)

הפאניקה, אך מקשים מאוד על כיבויה. הם חומר דליק מאוד. כאשר בלילה מלקקת הבורסה של ניו־יורק את פצעיה, מתעוררת לחיים הבורסה של טוקיו. ומה רואים סוחרי המניות שם על מסכיהם? פקודות מכירה בלתי־מוגבלות בוול־סטריט, והמחשב מצווה: למכור גם כאן.

כדור השלג מתחיל לצבור תאוצה. בסיטי של לונדון, בבוקר, קוראים כבר על שני שווקים שנפלו, וברור, שגם השוק השלישי צריך ללכת בעקבותיהם. מלונדון חוזרת הבהלה לניו־יורק, וחוזר חלילה, מסביב לשעון, מסביב לעולם, ללא בלמים, ללא עוגן. עוצמת הזעזועים אדירה: ערך השוק של החברות הרשומות בבורסות העולם הגיע בשיא לעשרת־אלפים מיליארדי דולרים!

● **עשרת אלפים מיליארדים?**

שווי המניות הנסחרות בבורסה של ניו־יורק לבדה הגיע, בקיץ השנה, ל־3,000 מיליארד דולר. בטוקיו נאמד שווי המניות ב־2,600 מיליארדים. בלונדון הגיעו לאלף מיליארד דולר. אם מחברים יחדיו את כל המניות בכל שוקי העולם, בוודאי שאין הגזמה במספר שנקבנו. ערך המניות הנסחרות בבורסה של חברת הטלקומוניקציה הגדולה של יפאן היה בסוף יוני השנה 260 אלף מיליארד דולר (התוצר הלאומי הגולמי של מדינת ישראל הוא, אגב, כ־25 מיליארד דולר. אלף מדינות ישראל נכנסות לחברה יפאנית אחת).

עכשיו ברור, מדוע נפילת הענקים הללו עלולה להרעיד את כל כדור הארץ – גם אם מדובר רק בשקיעת הבורסות, ולא בשקיעת הכלכלות עצמן.

● **אז כיצד ניצלנו בכל־זאת?**

בזכות הממשלות. הפוליטיקאים הבינו מייד, כי התמוטטות הבורסות פירושה התמוטטות הסיכויים הפוליטיים שלהם. הם אירגנו מבצע הצלה בינלאומי אדיר מימדים, שכמותו לא זכור בתולדות הכלכלה. הבנק המרכזי של ארה"ב הזרים אשראי בלתי־מוגבל לברוקרים ולבנקים להשקעות, שיהיה להם במה לקנות מניות, ומהר. בטוקיו כונסו לפגישה דחופה ראשי סוכנויות הבורסה הגדולות, וניתנה להם הוראה להציל את השוק.

מעשים דומים היו גם בלונדון, בפאריס ובפרנקפורט. במקביל, כדי להסיח את דעתם של סוחרי המטבע מן האפשרות של פיחות הדולר ובריחה ממנו, התערבו הבנקים המרכזיים של המערב בשוקי המטבעות והחזיקו את מה שצריך היה ליפול.

כל זה עלה עשרות מיליארדי דולרים.

● **ומי ישלם את הסכום הזה?**

כל משלמי המיסים של העולם ישאו בנטל. כרגיל, העניים ישלמו יותר. לעולם העשיר, שהציל את בורסותיו, יחסרו אמצעים להציל גם את רעביו. לאנושות כולה יש מיגבלה של תקציב, ואם ביזבזנו אותו כדי להמשיך ולתמוך בשוקי מניות נופלים, לא נשארו בידינו אמצעים לתמוך בריריהן העלובים של ביקתות חומר במרכז אפריקה.

במה כדאי להשקיע עכשיו?

(המשך מעמוד 2)

אחוזי ריבית, תלוי בבנק. כאן זוכים בהטבה של מדד אחד או ב„הנחה": למרות שההפקדה מכספי מניות הבנקים שניפדו תיעשה רק ב־30 באוקטובר, 15 יום אחרי פירסום מדד ספטמבר, לא יתחשבו בכך הבנקים והמשקיע יקבל גם את מדד אוקטובר.

● תוכנית ארוכה יותר – לשלוש שנים: כאן תהיה קיימת לחוסך ברירה: הצמדה לדולר או למדד ובימים אלה אפשר להרוויח הרבה מהאפשרות להחליט בין השניים. הריבית משתנה בתוכנית הזאת מדי ששה חודשים במסלול הדולרי. הריבית הבסיסית היא כ־6.25 אחוזים. במסלול המדדי, הריבית היא כ־3 אחוזים לשנה.

השקעה כזאת טובה רק למי שבטוח, שלא יזדקק לכסף בשנתיים־שלוש השנים הקרובות. שבירת התוכנית עולה כסף יקר: בתכנית הדולרית, למשל – 25 אחוז מהריבית, אם יימשך הכסף כבר לאחר שנתיים במקום בתום שלוש שנים.

השקעה אפשרית אחרת, היא בנכסים.

שר האוצר משה נסים, סגנו עדי אמוראי, הממונה על שוק ההון באוצר, יהודה דרורי, ורבים אחרים בצמרת המשרדים הכלכליים מתריעים, אומנם, מפני אפשרות, שכספים רבים מדי מפדיון המניות ומאלה המצויים כיום בידי הציבור יילכו לצריכה.

אך האזרח, מצידו, עושה את חישוב הכדאיות שלו. באינפלציה הנוכחית, שאינה גבוהה במיוחד, אך גם אינה נמוכה מספיק (ברוב ארצות המערב היא נעה בין 3 ל־5 אחוזים לשנה) – יתכן, שכדאי לרכוש מקרר חדש, מכונת כביסה, מכשיר וידיאו או גם מכונית או דירה. מי שזקוק לנכס כלשהו בדחיפות ויש בידו את הכספים לכך – יש אומרים, כי שום השקעה סולידית לא תאפשר לו „לעשות כסף" יותר מקניית הנכס עכשיו, לפני עליית מחירי המוצרים בחודשים הקרובים. אבל, יש לזכור, גם זה הימור.

כמובן, שלא כל השקעה כזאת היא „צריכה". אתה יכול, למשל, לרכוש דירה לצורכי השקעה בלבד. מדובר בלקיחת סיכון, כי בכך אתה מקפיא סכום כסף גדול, בשעה שאינך יודע אם עליית ערכה של הדירה תדביק את האינפלציה.

ושתי עצות, לסיכום:

האחת – בכל מקרה, לא כדאי לשים את כל השקלים בסל אחד. אם ברשותך, למשל, 20,000 שקל, כדאי לחלק אותם לחלקים שווים, פחות או יותר, ולבנות תיק השקעות בטוח, גם אם חלילה אחת ההשקעות הללו תתברר כבלתי־מוצלחת.

ועוד עצה – ההשקעה המומלצת ביותר כיום היא פשוטה: למי שיש משיכת־יתר בבנק (אוברדראפט) או חוב – לבנק, לחבר או למשכנתא – ויש ביכולתו לכסות אותם – שירוץ. את הריבית שישלם לבעלי־חובו לא יוכל להרוויח בשום מקום אחר, מבלי להכנס להימור מסוכן למדי.

אנו גאים להציג את מקרר היוקרה WESTPOINT

קריסטל טרופיקל

הטכנולוגיה היחידה המתאימה למקרר באקלים הישראלי

הרשות להגנת הצרכן קובעת:

"המקררים הביתיים מיועדים לפעול בתנאי אקלים מסוימים ויש להבדיל בין שני סוגים:

מקררים מסומנים באות "N" - מיועדים לפעול באיזורי אקלים קרים או בחדר ממוזג, עד 32+ מעלות צלזיוס אויר סביבתי.

מקררים מסומנים באות (T) - מיועדים לפעול באיזור אקלים טרופי כמו בישראל, כלומר 43+ מעלות צלזיוס אויר סביבתי.

המקררים מסוג (T) מצויידים ביחידת קרור מוגברת, וגם שכבת הבידוד התרמי בין דפנות המקרר טובה ויעילה יותר מזו שבמקררי "N".

הפעלת מקרר מסוג "N" באיזור טרופי מחייבת להפעילו בעומס מעל המתוכנן, דבר המקצר את אורך החיים של יחידת הקרור, צורך חשמל מעל לנדרש ולא משיג את הביצועים הדרושים. אזורינו מדורג כאזור טרופי (T)

הרשות להגנת הצרכן

* מתוך חוברת ייעוץ בקניות-מקררים, של הרשות להגנת הצרכן.

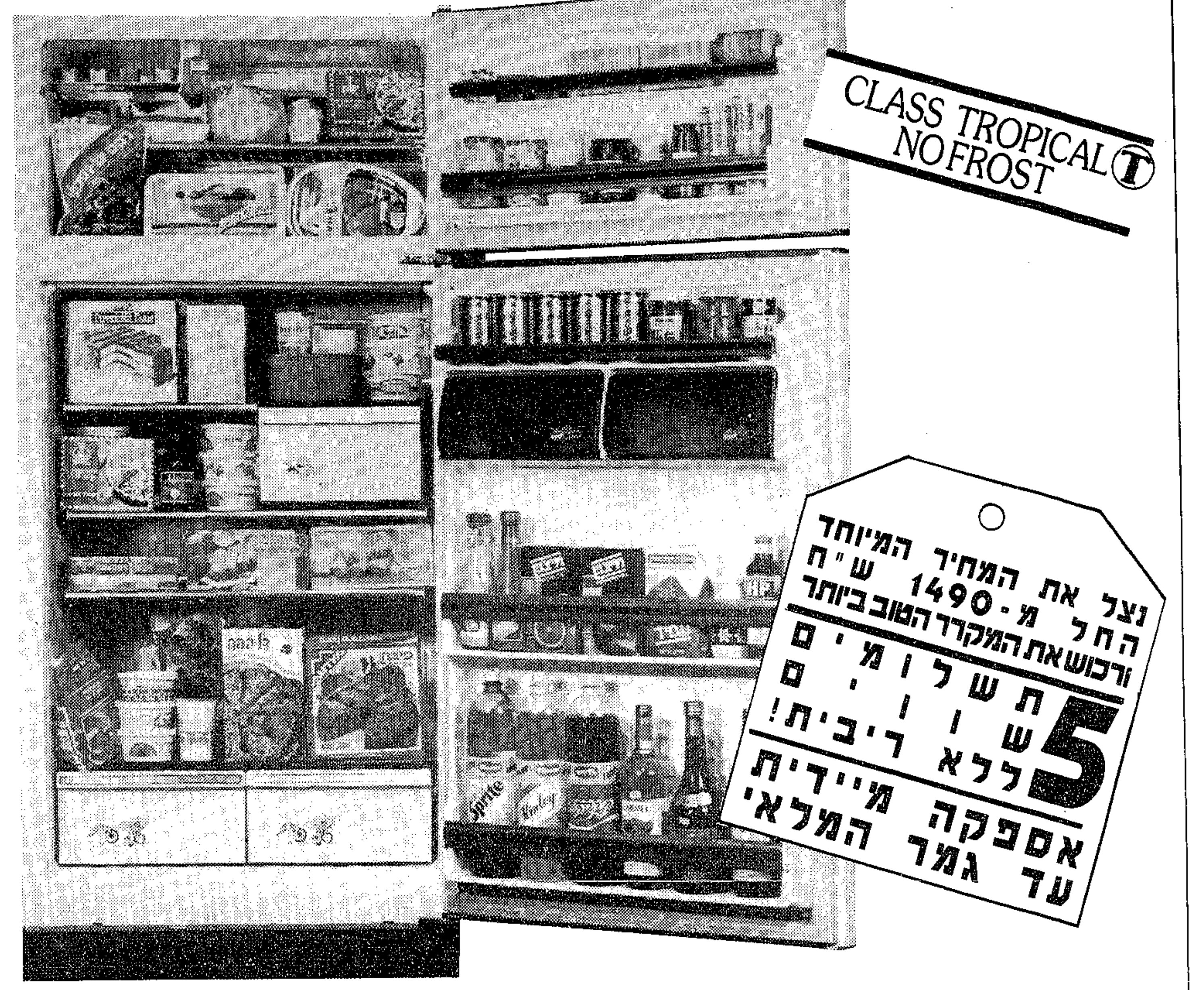

קריסטל WESTPOINT - קלאסה טרופיקל (T) - המקרר המתאים במיוחד לאקלים הישראלי!

* מיוצר מפלדה עבה במיוחד.
* צבוע בצבע אפוקסי חזק.
* מיוצר מפוליאוריתן מוקצף ויצוק בשיטה חדישה ביותר.
* בעל מחיצת הפרדה מיוחדת בין התאים למניעת מעבר קור.
* מיוצר בשיטה חדשנית המביאה לחיסכון ניכר בחשמל ע"י ניצול חום המדחס.
* לבחירתך: קריסטל WESTPOINT בשני דגמים: (435 ליטר, 250 ליטר) ובשני צבעים מרהיבים: לבן וקרם.

אין מה לדבר קריסטל הטוב ביותר!

מוצרי קריסטל ומידע מפורט ואמין, להשיג רק אצל הסוחרים